

**6309 sayılı Maden Kanununa iki ek maddenin ilâvesi hakkında
kanun lâyihası ve Sanayi Encümeni mazbatası (1/340)**

T. C.

Başvekâlet

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 883/584

24 . II . 1959

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Sanayi Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 19 . II . 1959 tarihinde kararlaştırılan 6309 sayılı Maden Kanununa iki ek maddenin ilâvesi hakkındaki kanun lâyihasının, esbabı mucibesi ile birlikte, sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil Vekili
E. Menderes

ESBABI MUCİBE

Memleketimizin kalkınmasında en mühim âmillerden biri olduğu derkâr bulunan madenciliğimizin gereği gibi gelişmesine yardım etmek için 14 . VI . 1935 tarihinde 2804 sayılı Kanunla kurulmuş olan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, mezkûr kanunla uhdesine tevdi olunan işleri imkânları nispetinde yapmakta ve kuruluş gayesine uygun olarak memlekette işletmeye elverişli maden yataklarını tesbit edip rantabilite hesaplarını hazırlamakta ve madenlerin işletilmesine yardımcı olmaktadır. Enstitü maden zuhurunu bir hususi şahsın arama faaliyetlerinden farklı olarak bütün şümuliyle bugünkü ilim ve tekniğin icaplarına uyarak esaslı ve muntazam bir plânla tetkik etmekte ve madenin ne suretle işletilmesi muvafık olacağını göstermektedir.

Bu sebepledir ki, memlekette mevcut maden cevherlerinin, hiçbir masraftan kaçınılmaksızın ve her hangi bir menfaat götmeksizin tamamiyle ilmi ve teknik metotlarla aranıp bulunması vazifesini üzerine almış bir Devlet müessesesi olan M. T. A. Enstitüsünün hususi şahıslardan farklı bir muameleye tâbi tutulması icabedeceği ve bunun neticesi olarak da mezkûr Enstitü tarafından bulunan madenlerin ilmi ve teknik metotlarla işletilmesinin yerinde olacağı mütalâa edilmektedir.

Bu itibarla madenciliğimizin gelişmesi ve M. T. A. Enstitüsünün gayelerine uygun bir şekilde faaliyetine devam edebilmesi maksadiyle ilişik kanun lâyihası hazırlanmış bulunmaktadır.

T. B. M. M.
Sanayi Encümeni
Esas No. 1/340
Karar No. 7

28. I. 1960

Yüksek Reisliğe

3. III. 1954 tarihli ve 6509 sayılı Maden Kanununa iki ek maddenin ilâvesi hakkında clup, encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası, encümenimizin 22. I. 1960 tarihli toplantısında Hükümet temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi :

Yurdumuzun kalkınmasında en mühim âmil-lerden biri olduğu aşikâr bulunan madencililiğimizin, gereği gibi gelişmesine yardım etmek için 14. VI. 1935 tarihinde 2804 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü kuruluş gayesine uygun olarak, memlekette işletmeye elverişli maden yataklarını tesbit, tetkik ve taharri etmekte, rantabilite esas ve hesaplarını ibraz eylemekte ve madenlerimizin işletilmesine yardımcı olmaktadır.

Enstitü, işletmecei bir müessese olmadığı için, maden tezahüratını kâr gayesi gözetmeksizin bütün şümuliyle muasır ilim ve tekniğin icanlarına uyarak esaslı ve muntazam bir plâna tetkik eylemektedir.

Enstitü, bütün bu faaliyetlerini, teşkilâtına üâhil her bakımdan salâhiyetli ve kifavetli mütehassis elemanlar eli ile, lüzumlu alât ve vasıtalar ianesivle ve Devlet bütçesinden temin edilen tahsisatla ifa etmektedir.

Yeraltı servetlerinin tetkik, taharri edilmesi ve meydana çıkarılmasında ihtiyarı zaruri olan bu şümüllü mesai, külfet ve masraflar, madencilğin bünyesinde mevcut hâdise ve sürprizler göz önünde tutulursa, bu konuda enstitüce girişilen ve girişilecek olan faaliyetlerin, sadece ticari mülâhazalarla hareket eden ve enstitü kadar imkânlarla malik bulunmayan diğer eşhasın faaliyetleri yanında madencilliğimiz bakımından elbette daha çok faydalı olduğu muhakkaktır.

Bu itibarla enstitünün bu mevzu ile ilgili çalışmalarının teshili her bakımdan yerinde mütalâa edilmektedir.

Enstitü, tesisi gayesine de uygun olarak bu vazifelerini yaparken, teşkiline ait 2804 sayılı

Kanunun mülga 7 nci maddesine dayanmakta idi.

6309 sayılı Kanunun 158 nci maddesiyle mezkûr 7 nci madde 1954 yılı Martında ilga edilmiş bulunmaktadır. Maden Kanununun meriyete vaz'edildiği 1954 yılından bu yana geçen 6 yıllık tatbikat, enstitünün zikri geçen 7 nci madde hükmüne müşabih bâzı imkânlarla teşhizi zaruretini göstermiş bulunmaktadır.

Filhakika verilen izahattan, bu müessese-nin maden sahalarını tesbit, tahdit, ruhsatname müracaatı işlerinde çok büyük müşkülâta mâruz kaldığı, fuzuli ve yersiz muamelâta yer verildiği, önemli birçok teşebbüslerin elden gitmesi neticesiyle karşılaşıldığı, hattâ suizannı mucip bâzı hallerin tehaddüs ettiği anlaşılmaktadır.

Bütün bu mahzurların bertaraf edilmesi sebep ve mülâhazasıyla Hükümetçe işbu kanun lâyihasının teklif edildiği bildirilmektedir. Ancak, Enstitünün durumu takdir edilmekle beraber, Hükümet lâyihası Maden Kanunu ile derpiş edilen ana esaslarla telifi kabil olmadığı, maden yataklarımızın keşif ve zahire ihraçında hususi maden teşebbüslerinin faaliyetini önleyici mahiyet arz ettiği görülmüş olduğundan evvelemerde komisyoneca izhar edilen kanaat ve mütalâalar da nazara alınmak suretiyle mevzuun bir su komisyonunca tetkiki muvafık bulunmuştur. Tecrübeli ve salâhiyetli mütehassislardan teşkil edilen Su Komisyonu tarafından esaslı ve geniş şekilde yapılan incelemeler neticesinde Hükümet temsilcilerinin de itihak ve kabul ettikleri ilişkide sunulan yeni bir metin hazırlanmıştır.

Komisyonumuzca da mazharı kabul olan bu yeni metin, Enstitü faaliyetlerini temin edecek mahiyette olmakla beraber, hususi sektörün teşebbüslerine engel teşkil edecek her hangi bir hükmü taşımamakta, aynı zamanda 6309 sayılı Maden Kanunu esaslarına da uygun düşmektedir.

İşbu kanun lâyihası Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Sanayi Encümeni Reisi Mazbata M.
Zonguldak Zonguldak
S. Başol C. Z. Aysan

Kâtip

Çorum	Amasya	Gazianteb
K. Terzioğlu	N. Ş. Nabel	İ. Daî
Giresun	Kocaeli	Konya
T. İnanç	Ö. Cebeci	A. S. Kaymak

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

6309 sayılı Maden Kanununa iki ek maddenin ilâvesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 6309 sayılı Maden Kanununa aşağıdaki iki ek madde ilâve edilmiştir.

EK MADDE 1. — Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından yapılacak aramalarda munashıran aşağıdaki hükümlere göre muamele ifa olunur.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü 18 nei maddenin 1 nei fıkrasına göre hudutları gösterilmiş bir sahada Sanayi Vekâletinden arama talebinde bulunduğu ve bu talep vekâletçe uygun görüldüğü takdirde durum alâkalı vilâyet veya vilâyetlere bildirilir. Bu husustaki tebliğin alâkadar vilâyet veya vilâyetlere vürudu tarihinden itibaren beş sene müddetle Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü başkaca bir kayıt ve mükellefiyete tâbi olmaksızın, bildirilen saha üzerinde arama hakkını iktisabeder.

Ancak durumun Sanayi Vekâletince alâkadar vilâyet ve vilâyetlere bildirilmesinden önce başkaları tarafından usulü dairesinde yapılmış müracaatlardan doğan haklar mahfuzdur.

Bu müddetin hitamında veya hitamından evvvel Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü haiz olduğu arama hakkından kısmen veya tamamen sarfınazar ettiği takdirde, bu sahalar, 42 nei maddenin 3 ve 4 neü fıkralarında tesbit olunan esaslar dairesinde aramalara açılır.

EK MADDE 2. — Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün her hangi bir sahada maden için yapmış olduğu amelîyat neticesinde, işletmeye elverişli gördüğü madene aidolarak Sanayi Vekâletine tevdi ettiği dosya Vekâletçe de tetkik edilerek madenin bulunmuş olduğuna karar verildiği takdirde, keyfiyet önce kömür madenleri için Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuna, demir madenleri için Türkiye Demir

SANAYİ ENCÜMENİNİN TADİLİ

6309 sayılı Maden Kanununa ek kanun lâyihası

MADDE 1. — 6309 numaralı Maden Kanununa aşağıdaki ek madde ilâve edilmiştir:

Ek madde A) Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından Maden Kanununun 18 nei maddesinin ilk fıkrasında gösterilen evsafa seçilecek sınırlar noktaları ile tahdidilecek muayyen bir sahada bir cins maden için arama yapılacağına Sanayi Vekâletine bildirilmesi üzerine, talep usulüne uygun görüldüğü takdirde, Vekâletçe kefiyet alâkalı vilâyete tebliğ edilir.

Bu husustaki tebliğin alâkadar vilâyete vürudu tarihinden itibaren o saha ve maden üzerinde enstitünün tekaddüm hakkı doğar.

Şu kadar ki, vekâletçe alâkadar vilâyete tebliğden önce başkaları tarafından usulü dairesinde yapılmış olan müracaatlerden doğan haklar mahfuzdur.

B) Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, bu suretle tekaddüm hakkı tesis edilen saha ve maden için en geç iki yıl zarfında arama ruhsatnamesi alabilir.

Bu maksatla enstitü, 18 neü maddeye uygun şekilde tahdidedeceği sahalar için usulü dairesinde hazırlayacağı krokileri, 17 nei madde esaslarını havi olarak tanzimedeci taleplerle Sanayi Vekâletine tevdi eder.

Bu taleplerle, merbutatında hata ve noksanlar görüldüğü takdirde bunlar usulü dairesinde Enstitüye tashih ve ikmal ettirilir.

Uygun bulunan müracaatlar Maden Kanunu hükümleri dairesinde arama ruhsatnamelerine bağlanır.

C) Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün tekaddüm hakkı ve arama ruhsatnamesi talebi ile ilgili müracaatları ve ita edilen arama ruhsatnameleri her türlü harc ve resimden muafır.

Hü.

ve Çelik İşletmeleri Umum Müdürlüğüne ve diğer madenler için Etibanka bildirilir. Bu teşekküller bildirme tarihinden itibaren 6 ay zarfında işletme hakkı talebinde bulunmadıkları takdirde mezkûr bulunmuş madenler hakkında 54 ncü madde hükümleri tatbik olunur. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünce ihtiyar olunan masraflar işletmeyi deruhde edecek teşekkül tarafından ödenir.

Sn. E.

D) Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından arama ruhsatnamesi alınan saha ve madenler üzerinde yapılan aramalar sonunda işletmeye elverişli görülenler hakkında usulüne uygun şekilde hazırlanan vesikalar iki yıllık arama müddeti içinde Sanayi Vekâletine tevdi edilir.

Bu kabîl saha ve madenlerden 49 ncü maddeye tevfi kan (Bulunmuş maden) sayılacak olanların işletme hakkı, Maden Kanunu hükümleri dairesinde talübüne verilir.

E) A bendine göre tesis edilen tekaddüm hakkı, (B) bendi uyarınca arama ruhsatnamesi istenilmemesi halinde, iki yıl müddetân hitamında sukut eder.

Tekaddüm hakkından kısmen veya tamamen vazgeçilen sahalarla arama ruhsatnamesi talebi dışında bırakılan sahalarda yukarıki fıkrâ hükmüne tâbidir.

F) E bendine göre tekaddüm hakkı sâkıt olan sahalarda en geç bir yıl zarfında vekâletçe Resmî Gazete ile, alâkalı vilâyette çıkan bir gazetede, gazete çıkmıyorsa mûtat vasıtalarla ilân olunur.

Bu ilânlarda gösterilecek açıklama tarihinden, ilân yapılmaması halinde de tekaddüm hakkının sukutunu takibeden yılın hitamından itibaren o saha aramaları için serbest hale gelir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

19. II. 1959

Başvekil V. <i>E. Menderes</i>	Devlet Vekili
Devlet Vekili ve Bas.-Yay. ve Turz. V. V. <i>A. Aker</i>	Devlet Vekili ve Münakalât V. V. <i>M. Kurbanoğlu</i>
Devlet Vekili ve Çalışma V. V. <i>H. Şaman</i>	Adliye Vekili <i>E. Budakoğlu</i>
Millî Müdafaa Vekili <i>E. Menderes</i>	Dahiliye Vekili ve Hariciye V. V. <i>N. Gedik</i>
Hariciye Vekili	Maliye Vekili <i>H. Polatkan</i>

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Maarif Vekili <i>C. Yardımcı</i>	Nafia Vekili <i>T. İleri</i>
Ticaret Vekili <i>H. Erkmen</i>	Sih. ve İç. Mua. Vekili <i>Dr. Lâtîfi Kırdar</i>
Güm. ve İnh. Vekili <i>H. Hüsmân</i>	Ziraat Vekili <i>N. Ökmen</i>
Münakalât Vekili	Çalışma Vekili
Sanayi Vekili	Bas - Yay. ve Turz. Vekili
İmar ve İskân Vekili <i>M. Berk</i>	Koordinasyon Vekili ve Sanayi V. V. <i>S. Ataman</i>